

Sytuacja zawodowa Polaków w trakcie epidemii koronawirusa

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 20 stycznia 2020 roku

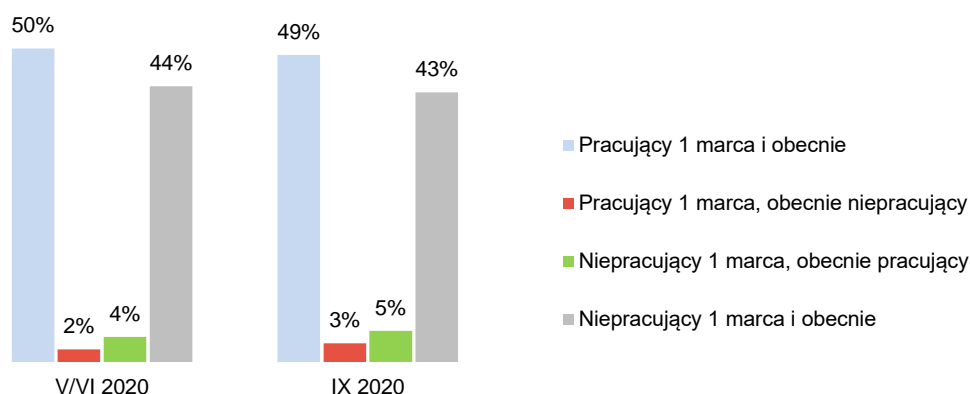
Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W sondażu zrealizowanym we wrześniu¹, czyli w siódmym miesiącu trwania epidemii koronawirusa w Polsce, ponownie zapytaliśmy badanych o to, jak pod wpływem epidemii zmieniło się ich życie zawodowe.

Porównując status zawodowy badanych w przeddzień epidemii² z obecnym można zaobserwować, że trzech na stu Polaków (3%), którzy 1 marca bieżącego roku pracowali zarobkowo (na etacie, we własnej firmie lub gospodarstwie albo wykonywali prace zleczone), obecnie nie pracuje³. Pięciu na stu (5%) wówczas niepracujących, obecnie ma pracę. W przypadku pozostałych 92% badanych, tj. 49% pracujących i 43% niepracujących, ich aktualny status zawodowy jest taki sam, jak na początku marca. Wprawdzie obecne wyniki są zbliżone do tych, które zarejestrowaliśmy na przełomie maja i czerwca, można jednak zauważyć, że minimalnie zwiększył się odsetek badanych, których sytuacja zawodowa uległa zmianie od 1 marca.

CBOS

RYS. 1. Praca zarobkowa 1 marca bieżącego roku i obecnie

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (363) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej, do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 7 do 17 września 2020 roku na próbie liczącej 1149 osób (w tym: 68,0% metodą CAPI, 20,1% – CATI i 11,9% – CAWI).

² Pytanie brzmiało: „Czy 1 marca bieżącego roku pracował(a) Pan(i) zarobkowo (na etacie, we własnym zakładzie lub gospodarstwie albo wykonywał(a) Pan(i) prace zleczone)?”.

³ W wyniku epidemii koronawirusa w Polsce pracę straciło więcej osób – o czym dalej w komunikacie – jednak część z nich w międzyczasie podjęła ją ponownie.

Wśród osób, które na początku marca pracowały zarobkowo, a obecnie nie pracują, częściej niż przeciętnie są najmłodszy badani, respondenci z małych miast (poniżej 20 tysięcy ludności). Z kolei do grupy, która w tym okresie znalazła zatrudnienie lub rozpoczęła działalność (choć w przeddzień epidemii nie pracowała), relatywnie często zaliczają się osoby klasyfikujące się obecnie jako robotnicy (niewykwalifikowani i wykwalifikowani), prywatni przedsiębiorcy, rolnicy, pracownicy usług, a także pracujący w prywatnych firmach lub gospodarstwach rolnych oraz mieszkańcy największych miast (półmilionowych i większych).

TABELA 1

		Praca zarobkowa 1 marca bieżącego roku i obecnie			
		Pracujący 1 marca i obecnie	Pracujący 1 marca, obecnie niepracujący	Niepracujący 1 marca, obecnie pracujący	Niepracujący 1 marca i obecnie
		w procentach			
Ogółem		49	3	5	43
Płeć	Mężczyźni	59	3	7	31
	Kobiety	40	3	4	53
Wiek	18–24 lata	32	7	7	54
	25–34	68	2	8	22
	35–44	77	2	8	13
	45–54	74	2	5	19
	55–64	45	4	4	47
	65 lat i więcej	5	2	2	91
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	22	4	4	70
	Zasadnicze zawodowe	44	3	5	48
	Średnie	47	3	6	44
	Wyższe	73	1	6	20
Miejsce zamieszkania	Wieś	46	2	5	48
	Miasto do 19 999	48	6	6	40
	20 000 – 99 999	49	2	6	43
	100 000 – 499 999	59	2	5	34
	500 000 i więcej mieszk.	54	4	9	34
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	92	0	8	0
	Średni personel, technicy	95	0	2	2
	Pracownicy adm.-biurowi	94	0	6	0
	Pracownicy usług	91	0	9	0
	Robotnicy wykwalifikowani	88	0	11	1
	Robotnicy niewykwalifik.	87	0	13	0
	Rolnicy	88	0	13	0
	Pracujący na własny rach.	86	3	10	0
	Bezrobotni	0	28	0	72
	Emeryci	0	3	0	96
	Renciści	0	2	0	98
	Uczniowie i studenci	2	7	5	85
	Gospodynie domowe i inni	1	8	0	91
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	92	-	8	-
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	96	-	4	-
	sekt. pryw. poza rolnict.	88	-	12	-
	prywatnym gosp. rolnym	84	-	16	-

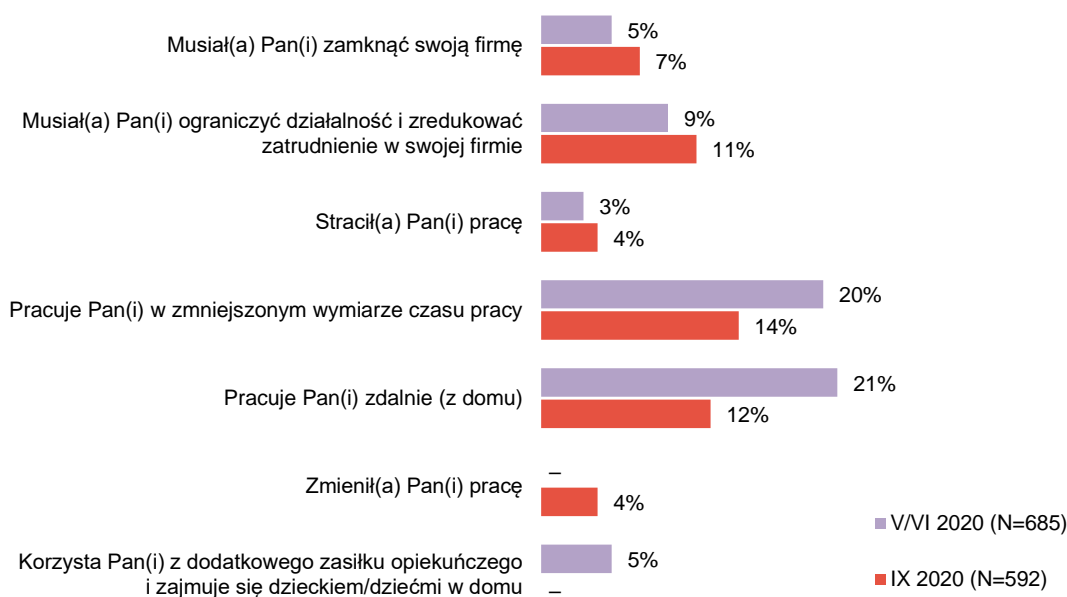
Wpływ epidemii koronawirusa na swoje życie zawodowe deklaruje jedna trzecia badanych, którzy na samym jej początku (1 marca br.) pracowali zarobkowo (34%). W porównaniu do przełomu maja i czerwca minimalnie wzrosła liczba osób, które w związku z epidemią straciły pracę, natomiast zauważalnie zmalały odsetki pracujących w zmniejszonym wymiarze czasu i pracujących zdalnie.

Więcej niż co dziesiąty ankietowany (11% wobec 9% na przełomie maja i czerwca) musiał ograniczyć działalność i zredukować zatrudnienie w swojej firmie, a siedmiu na stu (7% wobec 5%) musiało zamknąć firmę. Ograniczenie lub całkowite zaprzestanie działalności gospodarczej deklaruje łącznie 14% badanych (wobec 11% na przełomie maja i czerwca). W zmniejszonym wymiarze czasu z powodu epidemii pracuje 14% badanych (wobec 20% na przełomie maja i czerwca), którzy na początku marca pracowali zawodowo, a czterech na stu (4% wobec 3%) straciło pracę. Z ujęcia syntetycznego wynika, że z powodu epidemii zatrudnienie straciła lub zamknęła własną działalność gospodarczą jedna dziesiąta (10% wobec 7% na przełomie maja i czerwca) tych, którzy pracowali na początku marca, a jedna piąta (20% wobec 25%) doświadcza ograniczeń w możliwości zarobkowania wynikających ze zmniejszenia wymiaru czasu pracy lub konieczności ograniczenia działalności firmy. Czterech na stu badanych (4%) na skutek epidemii zmieniło pracę. Około jednej ósmej (12% wobec 21% na przełomie maja i czerwca) pracuje zdalnie (z domu). Z deklaracji uzyskanych na przełomie maja i czerwca – obecnie o to nie pytaliśmy – wynika, że jedna dwudziesta (5%) skorzystała z dodatkowego zasiłku opiekuńczego na dzieci.

CBOS

RYS. 2. Czy z powodu epidemii koronawirusa i ograniczeń z nią związanych zaszły jakieś zmiany w Pana(i) pracy zawodowej?

ODPOWIEDZI TWIERDZĄCE BADANYCH, KTÓRZY NA POCZĄTKU MARCA PRACOWALI ZAWODOWO

Spośród jednej dziesiątej badanych mających pracę w przeddzień epidemii koronawirusa (w tym również prowadzących własną działalność gospodarczą), którzy zadeklarowali, że z powodu epidemii stracili zatrudnienie lub zamknęli firmę, obecnie pracuje ośmiu na dziesięciu (80% wobec 77% na przełomie maja i czerwca), a jedna piąta (20% wobec 23%) nadal nie ma pracy.

Które grupy społeczno-demograficzne najbardziej doświadczyły wpływu epidemii na życie zawodowe? Problemy z własną działalnością gospodarczą miał więcej niż co trzeci przedsiębiorca (35%): 29% spośród nich musiało ograniczyć, a 14% – zakończyć działalność. O stracie pracy częściej niż inni mówią respondenci najmłodszy (18-24 lata) i najstarsi (65+), najslabiej wykształceni, mieszkający w największych miastach (500 tys. i więcej ludności), a ponadto dwukrotnie częściej kobiety niż mężczyźni. Ograniczenie możliwości zarobkowania polegające na przymusowym zmniejszeniu wymiaru czasu pracy dotyczyło najczęściej średniego personelu i techników oraz osób mieszkających w dużych miastach (100 000 – 499 999 ludności). Skalą pracy zdalnej wyróżniają się osoby mające wyższe wykształcenie, kadra kierownicza i specjaliści, pracownicy administracyjno-biurowi, prywatni przedsiębiorcy, a także mieszkańcy dużych i największych miast. Pracę z przyczyn związanych z epidemią częściej niż inni zmienili ankietowani z największych miast i robotnicy niewykwalifikowani.

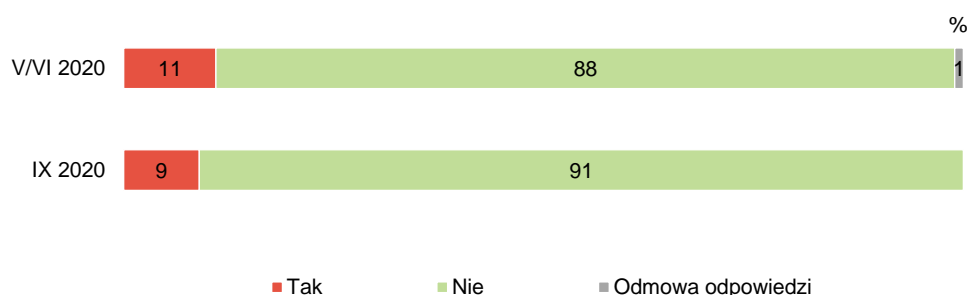
TABELA 2

		Czy z powodu epidemii koronawirusa i ograniczeń z nią związanych zaszły jakieś zmiany w Pana(i) pracy zawodowej? (N=592)					
		Musiał(a) zamknąć swoją firmę	Musiał(a) ograniczyć działalność i zredukować zatrudnienie w swojej firmie	Stracił(a) pracę	Pracuje w zmniejszonym wymiarze czasu pracy	Pracuje zdalnie	Zmienił(a) pracę
		w procentach					
Ogółem		7	11	4	14	12	4
Płeć	Mężczyźni	6	10	3	15	13	4
	Kobiety	7	11	6	12	11	3
Wiek	18-24 lata	11	14	10	12	6	4
	25-34	4	7	5	14	14	6
	35-44	6	12	4	15	16	3
	45-54	5	11	3	14	10	1
	55-64	12	12	2	13	7	2
	65 lat i więcej	7	14	8	6	11	0
Miejsce zamieszkania	Wieś	4	6	5	11	4	3
	Miasto do 19 999	6	9	3	13	11	2
	20 000 – 99 999	7	14	1	15	15	3
	100 000 – 499 999	11	11	3	19	19	4
	500 000 i więcej mieszk.	10	22	8	16	23	7
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	5	10	9	2	0	0
	Zasadnicze zawodowe	5	7	4	12		3
	Średnie	8	9	6	15	6	6
	Wyższe	7	14	2	17	26	3
Grupa zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	8	13	0	14	35	1
	Średni personel, technicy	7	8	6	19	3	6
	Pracownicy adm.-biurowi	7	11	3	13	18	4
	Pracownicy usług	4	7	3	9	3	5
	Robotnicy wykwalifikowani	4	7	2	14	0	2
	Robotnicy niewykwalifik.	4	7	3	5	0	8
	Rolnicy	0	0	0	2	0	
	Pracujący na własny rach.	14	29	3	27	22	2
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	6	7	1	11	9	1
	spółce właścicieli						
	prywatnych i państwa	9	12	2	13	13	4
	sekt. prywat. poza rolnict.	7	13	3	17	16	4
prywatnym gosp. rolnym	3	3	4	6	0	4	

Z relacji około jednej dziesiątej badanych Polaków (9%) wynika, że na skutek epidemii koronawirusa i związanych z nią restrykcji pracę stracił lub przestał zarabiać ktoś z ich gospodarstwa domowego. W stosunku do przełomu maja i czerwca ich liczba się nie zwiększyła.

CBOS

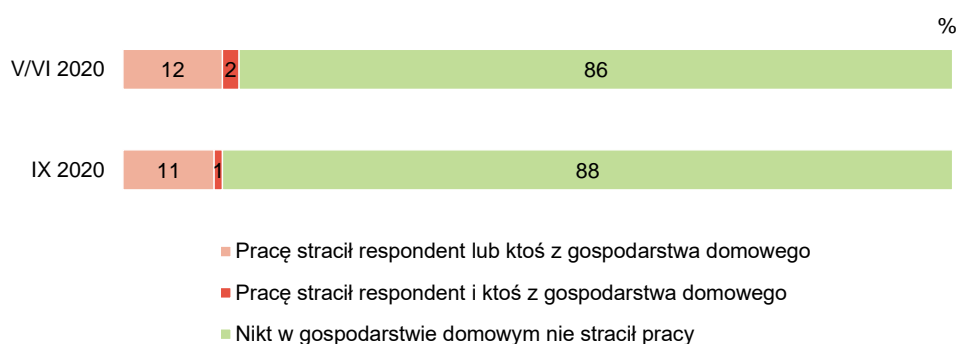
RYS. 3. Czy ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego (osób wspólnie z Panem(ią) mieszkających i utrzymujących się) stracił pracę lub przestał zarabiać z powodu epidemii koronawirusa i ograniczeń z nią związanych?

Co najmniej jedno źródło dochodów uzyskiwanych z pracy straciło 12% gospodarstw domowych, z czego w przypadku jednego na sto (1%) utrata możliwości zarobkowania dotyczyła więcej niż jednej osoby w gospodarstwie domowym.

CBOS

RYS. 4. Deklarowany wpływ epidemii na sytuację zawodową

Respondenci z gospodarstw domowych, w których przynajmniej jedna osoba straciła w trakcie epidemii możliwość pracy zarobkowej, deklarują relatywnie niższe od pozostałych dochody przypadające na osobę w gospodarstwie domowym i częściej oceniają własną sytuację materialną jako złą lub przeciętną, a rzadziej jako dobrą.

TABELA 3

Deklarowany wpływ epidemii na sytuację zawodową	Dochody na jedną osobę				
	Do 999 zł	Od 1000 zł do 1499 zł	Od 1500 zł do 1999 zł	Od 2000 zł do 2999 zł	3000 zł i więcej
	w procentach				
Pracę stracił respondent i / lub ktoś z gospodarstwa domowego	15	22	23	20	21
Nikt w gospodarstwie domowym nie stracił pracy	7	15	20	25	33

TABELA 4

Deklarowany wpływ epidemii na sytuację zawodową	Ocena własnych warunków materialnych		
	Złe	Średnie	Dobre
	w procentach		
Pracę stracił respondent i / lub ktoś z gospodarstwa domowego	7	40	53
Nikt w gospodarstwie domowym nie stracił pracy	1	29	70

Z deklaracji respondentów wynika, że obecnie nie pracuje trzech na stu badanych, którzy w przeddzień epidemii koronawirusa w Polsce mieli pracę, choć nie oznacza to, że we wszystkich przypadkach w tle aktualnego braku aktywności zawodowej jest pogorszenie sytuacji na rynku pracy związane z epidemią – niektórzy z tej grupy po prostu przeszli na emeryturę. Nie świadczy to jednak o niewielkiej skali zjawiska utraty pracy na skutek sytuacji epidemicznej. Co dziesiąta osoba mająca pracę na początku marca – nieco więcej niż rejestrowaliśmy na przełomie maja i czerwca – przyznaje, że z przyczyn z tym związanych straciła zatrudnienie lub była zmuszona zamknąć firmę. Względnie optymistyczne wydaje się jednak to, że w stosunku do wspomnianego pomiaru nie przybyło gospodarstw domowych, które zostały pozbawione źródła dochodów. Mniej dramatyczne zmiany w życiu zawodowym, takie jak konieczność pracy w zmniejszonym wymiarze czasu oraz pracy zdalnej, są obecnie deklarowane zauważalnie rzadziej niż na przełomie maja i czerwca.

Opracował

Michał Feliksiak